

ÁLEVITÉ – JINÉ POJETÍ ISLÁMU?

Kateřina Vytejšková

Ústav etnologie, Fakulta filozofická, Univerzita Karlova v Praze;
aki.kedi@seznam.cz

The Alevi – a different Islam?

Abstract—The Alevi are a religious minority in Turkey. It is a heterogeneous group including millions of Muslims who do not profess the major Sunni movement. During the time of the Ottoman Empire they were often persecuted as heretics. The Alevi and the Bektashi rise from the same origins which stretch back to the 13th century to the theory of dervish Hadji Bektash Veli. In the first case it was concerned mainly rural inhabitants and in the second case it was concerned urban inhabitants – members and adherents of the dervish order Bektashi. Alevi Islam is called ‚Folk Islam‘. It connects the elements of Shi’a Islam, Sufi movement, Christianity and pre-Islam systems of belief. The Alevi are despised by the major society because they do not stand aloof from drinking alcohol and they do not keep the Five Pillars of Islam which the orthodox Islam is based on. There was created a separate genre of anecdotes about the Alevi-Bektashi. This contribution introduces the main principles of their belief and ceremonies and brings also illustrations of some anecdotes.

Key Words—Alevi – Bektashi – Folk Islam – Ottoman Empire – Turkey

ÁLEVITÉ jsou náboženskou menšinou žijící na území dnešního Turecka. Za Osmanské říše byli považováni za heretiky, dodnes se rozchází názory na to, zda se jedná o směr islámu, nebo jde o samostatný druh náboženství. Pochybnosti o „pravověrnosti“ álevitského islámu jsou opodstatněné, protože neuznává pilíře, na kterých stojí ortodoxní vyznání. Álevité mají své vlastní rituály a jejich víra je výrazně synkretistická, najdeme v ní prvky ší‘i, islámské mystiky, buddhismu, křesťanství, gnosticizmu i šamanismu.

Dle statistik se víc než devadesát procent obyvatel Turecka hlásí k islámu. Většinu z tohoto počtu sice tvoří sunnitští muslimové, ale jsou v něm zahrnuti i álevité, kteří nejsou uznáni jako náboženská menšina. Celkový počet álevitů v Anadolii lze proto vyčíslit pouze zhruba. Některé zdroje hovoří o deseti milionech, publikace a internetové stránky álevitské produkce uvádějí čísla vyšší, až dvacet milionů. Jedná se tedy zhruba o deset procent populace Turecka, což při celkovém počtu obyvatel¹ není zanedbatelná skupina. Díky migraci do měst dnes žije každý třetí álevita v Istanbulu (Ne kadar... 2011). Oblasti, kde je álevismus tradičně nejvíce rozšířen, však leží na východ od Ankary. Jsou to především okresy Sivas, Tokat, Çorum,

Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli a další. Álevity najdeme i na jihu Anadolie v oblastech podél středoziemního moře (obr. 1). Etnicky se tato heterogenní náboženská skupina skládá z Turků a Kurdů. V případě Turků se z historického hlediska jedná především o venkovské, původně kočovné obyvatelstvo – tzv. Turkmeny. Álevitští Kurdi patří ke kmeni Zaza a hovoří odlišným dialektem, než je v Anadolii převládající dialekt kurdštiny – kurmandží, jehož mluvčí jsou v naprosté většině sunnitští muslimové. Tyto dvě skupiny si vzájemně téměř nerozumí. O etnickém původu Zazů se vedou odborné diskuse, jisté je, že hovoří indoíránským jazykem.

Obrázek 1. Alevi forum community. Přístupné na: <http://www.aleviforum.com>, stáhnuto 20. 10. 2011.

Současní obyvatelé Turecka, označující se jako álevité, mají vazbu na skupiny Turkmenů v osmanském období, kteří byli nazýváni *kızılbaş* – „červené hlavy“. Dříve bylo zvykem pojmenovávat skupiny obyvatel dle barvy pokrývek hlavy, Uzbeci tak byli označováni jako „zelené hlavy“, Osmané jako „bílé hlavy“, Gruzíni „černé hlavy“, turkmenští safíjovci „červené hlavy“ (Savaş 2009: 59). Safíjovci, kteří nosili červenou pokrývku hlavy sešitou z dvanácti dílků, byli příslušníci mystického řádu Safeví, který měl své centrum v Ardabilu ležícím u Kaspického moře. Tento řád získal časem jednoznačně šířtský charakter a silně se militarizoval. Osmanský sultán Selim zvaný Krutý bojoval proti safíjovskému šáhovi Ismaïlovi a nakonec nad ním v roce 1514 zvítězil u Çaldıranu poblíž jezera Van. Šáh Ismaïl za pomoci anatolských turkmenských bejů a jejich ozbrojených družin založil v Íránu Safíjovskou říši s centrem v Tabrízu a ustanovil ší‘i dvanáctníků státním náboženstvím. Osmanští sultáni v 16. století *kızılbaş*e na svém území krutě pronásledovali, dobové prameny prý hovoří až o čtyřiceti tisících mrtvých (Kreiser a Neumann 2010: 52). V osmanských dokumentech se výraz *kızılbaş* používal jako synonymum pro heretika, teprve v moderní

¹ Celkový počet obyvatel Turecka k 31. 12. 2011 byl dle zprávy Statistického úřadu Turecké republiky 74 724 269 osob.

době se začalo používat výrazu *Álevî* – vyznavači *Alího*, který nemá tento hanlivý podtext a označuje heterogenní náboženskou skupinu v Turecku. Pojem áleví v šíitském Íránu má jiný význam, označuje Alího potomky (Méličoff 1999: 9).

Současná víra anatolských álevitů byla v minulosti ovlivněna řadou myšlenkových mystických směrů, které v Anatolii šířili potulní dervíšové, a ti ne vždy patřili k nějakému z oficiálních směrů islámu. Anatolští álevité spatřují kořeny své věrouky v učení *Haci Bektáše Velího*. Hadži Bektáš byl dervíš, který přišel dle tradice v době Seldžucké vlády do Anatolie ze Střední Asie z oblasti Chorásánu a působil zde mezi lety 1230 a 1270. Bektáš, který pocházel z turkmenského kmene, byl Mevlanovým současníkem, narodil od něj se mu však nedostalo vzdělání v madrase, a proto je považován za lidového mystika. Působil prý i jako lidový léčitel a konal zázraky (Méličoff 1999: 5). Ideově vycházel z významného středoasijského myslitele Ahmeda Jesevího, který zemřel kolem roku 1168 ve městě Jassi. Město se dnes jmenuje Turkestán a leží na území Kazachstánu. Bektáš neměl rád modlení v mešitě a místo toho chodil se svými souputníky do hor, kde zapalovali ohně a tančili krouživý rituální tanec zvaný *sema* (Méličoff 1999: 6). Teprve po jeho smrti založili jeho následovníci řád *Bektáší*, který postupem času nabyl jednoznačně neortodoxní charakter. Dervíšské řády sehrály významnou roli při kolonizaci Anatolie, poté co ji osmanská moc odebrala Byzantincům (Kropáček 2008: 227). Na venkově převládal tzv. lidový islám, islám heterodoxní, který do sebe vstřebával mnoho různých náboženských představ včetně předislámských. Ortodoxní islám vyznávaly hlavně elity, přesto se právě nesunnitský bektášíjský řád stal domovským řádem janičářů, kteří elitou byli, tedy až do roku 1826, kdy byli sultánem Mahmúdem II. zlikvidováni a bektášíjský řád zakázán. Důvodem k jeho zrušení byl vedle spojení s janičáry i odklon od ortodoxie. Nejvyšší duchovní říše Tahír Efendi ve stejném roce prohlásil, že *Haci Bektáš Velí* a jiní významní stařešinové byli ortodoxními muslimy a proti nim, že nemá žádných námitek, avšak jejich učení bylo zneužito kacíři, kteří se pod pláštěm bektášízmu protví šaría (náboženskému zákonu), berou na lehkou váhu modlitbu, nedrží půst, co je harám, považují za helál (zakázané považují za dovolené), dokonce pochybují o pravověrnosti prvních chalífů (Daşcıođlu 2005: 311). Na to konto bylo velké množství bektášíjských řádových domů zbouráno nebo byly obsazeny sunnitskými mystickými řády. Bektášíjské stařešinové byli popraveni nebo posláni do vyhnanství.

V Turecku jsou dnes výrazy áleví a bektáší uváděny dohromady jako společný směr – *Álevî-Bektáší*. Mezi těmito dvěma skupinami je rozdíl především v tom, že bektášíjové byli organizovaným společenstvím, které se řídilo víceméně neměnnými rituály, zatímco venkovští álevité nikdy nebyli organizovanou náboženskou skupinou a do své věrouky a rituálů zahrnuli mnoho z regionálních mýtů a folkloru. Co álevity a bektášíje vedle společných historických kořenů a podobných teologických představ a rituálů spojuje, je kladný postoj k ženám. Řád Bektáší

vznikl až po smrti Hadži Bektáše a definitivně se institucionalizoval až za jeho žáka *Balım Sultana* v 15. století. Svůj podíl na iniciaci vzniku řádu měla i *Kadıncık Ana* Bektášova adoptivní dcera, která sama stanula v čele ženského řádu „Anatolské sestry“ – *Bacıyan-i Rûm* (Álevi-Bektaşî. . . 2008: 83). Představeným – *pîr*², který řídí náboženské a civilní obřady, může být u álevitů-bektášíjů muž či žena – *dede/ana*³. Členy bektášíje jsou i ženy, řádové domy – *tekke* s nimi počítají a mají zpravidla i ženskou část (Kropáček 2008: 228). Bektášíjský řád velmi pevně zakořenil na Balkáně a álevité dnes žijí především na území Anatolie. Bektášíjský řád je sám o sobě téma, o kterém by se dala napsat velmi rozsáhlá studie, a proto se v tomto textu budu dále zabývat už jen základními principy álevitské víry, tedy lidovým islámem stojícím mimo oficiálně známé taríky.⁴

Álevitský islám stojí na jiných principech než sunnitský, který spočívá především na tzv. pěti pilířích: 1 – vyznání víry v jediného Boha; 2 – pětkrát denně modlitba; 3 – půst o ramadánu; 4 – náboženská daň; 5 – pouť do Mekky. Pro álevity není důležitá vnější forma, ale vnitřní podstata víry, proto se neřídí sunnitskými náboženskými předpisy. Pokud se chce stát nováček plnohodnotným členem álevitské obce, pronáší prohlášení před představeným a členy obce při speciálním iniciačním obřadu. Prohlášení vypadá takto: „Ve jménu šáha – *bismişah*⁵, Bože-Muhammade-Alí, jsem žákem na cestě k dokonalému člověku, jsem pánem svých činů, svého slova, svého těla (*elime dilime belime sahibim*⁶). Mým přáním je vstoupit do města boží milosti [...]“ Dodržování slibu je třeba každý rok revidovat při jiném výročním obřadu (*Álevî-Bektaşî*. . . 2008: 13). Těchto několik vět si žádá vysvětlení.

Álevité vyznávají trojici Bůh – Muhammad – Alí, která bývá přirovnávána ke křesťanské svaté trojici Bůh Otec – Bůh Syn – Duch Svatý. Bůh prý stvořil Muhammada a Alího ze svého světla, Muhammad je jeho vnější podobou a Alí jeho vnitřní podstatou (*Álevi-Bektaşî*. . . 2008: 29). Ve skutečnosti se Ježíšovi podobá Alí, nikoli Muhammad, a pojetí Boha se u álevitů liší. Bůh nesídlí na nebesích, ale skutečným sídlem Boha je lidské srdce. Bůh není nedosažitelný, vzdálený a konající, Bůh je všude a ve všem, proto i každý člověk má v sobě božskou podstatu. Cílem člověka je dosáhnout duchovního splynutí s Bohem, a to lze jen láskou.

Bůh je nazýván *Hak*⁷, což je jedno z 99 jmen božích, známé i sunnitům, jehož význam je Pravda. Takovéto pojetí Boha je běžné i u jiných směrů mystického islámu. Člověk má usilovat stát se „dokonalým člověkem“ – *İnsân-ı Kâmil* a toho může dosáhnout jen díky morálním kvalitám, nikoli vykonáváním nějakých předepsaných úkonů. Álevité se řídí morálním kodexem: *eline diline*

²Slovo pochází z perštiny a má význam starý/stařešina.

³*Dede* – děd, *ana* – matka (turecky).

⁴*Taríqa* – mystický islámský řád, jehož členy jsou dervíši.

⁵Sunnitské vyznání víry začíná: *Bismilláh*. . . (ve jménu Boha).

⁶Doslova: Jsem pánem svých rukou, jazyka a beder.

⁷Turecký přepis arabského *Haqq*, i všechny ostatní výrazy pocházející z arabštiny, jsou uvedeny v tureckém přepisu.

beline sahip olmak, tedy řídit své činy, ovládat svá slova a své tělo. Z toho jasně vyplývá, že je člověk zodpovědný za své jednání, predestinace je proto vyloučena. Cesta, kterou se člověk přibližuje Bohu, má 4 brány a 40 pozic – *dört kapı kırk makam*. Tyto čtyři brány jsou: Zákon (*Şeriat*), Cesta (*Tarikat*), Poznání (*Marifet*), Pravda (*Hakikat*). Zákon – *Şeriat* nelze v žádném případě spojovat se sunnitským islámským právem. Každá z bran má deset pozic (jedná se o morální postoje, jako například být tolerantní, nepropadat beznaději, být čestný atd.), všechny vedou k poslední pozici, kterou je dosažení božství. Álevité narozdíl od sunnitských muslimů nevěří na ráj a peklo jako odměnu nebo trest na onom světě, ráj je pro ně splnutím s Bohem na tomto světě, po smrti se nesmrtná duše navrátí k Bohu, protože je jeho součástí.

S šíitským islámem pojí álevity především postava Alího, čtvrtého pravověrného chalífy, bratrance a zetě Muhammadova a prvního šíitského imáma. Alí je u álevitů považován za Dokonalého člověka (*İnsán-ı Kâmil*), který je ztělesněním Boha na zemi a zároveň všech lidí. Je nazýván Lev Boží a jeho symbolem je lev, je to mytický hrdina (obr 2.). Ší'a má více směrů, které odvozují svůj původ od různých větví Alího potomků. V Íránu je nejvíce rozšířena ší'a tzv. Dvanáctníků, tedy dvanácti imámů. V álevismu má kult dvanácti imámů také své místo a v úctě je chována prorokova rodina – *Ehl-i Beyt*, kterou tvoří Muhammad, jeho dcera Fátima, jeho zeť a bratranec Alí, Alího synové Husajn a Hasan. Álevité nedrží měsíční půst o ramadánu, ale drží dvanáctidenní půst od prvního dne měsíce muharremu, protože v tomto měsíci byl zavražděn Husajn u Kerbelá.

Pout' do Mekky álevité nekonají, navštěvují hroby významných duchovních, především Hadži Bektáše Velího, ale poutí pro ně může být i návštěva přítele. Do mešity se modlit nechodí, mají vlastní náboženské obřady, zvané džem – *cem*, které se na vesnicích odehrávají většinou v obyčejném domě patřícím někomu z álevitské obce, ve městech se konají nejčastěji ve společenských domech k tomuto účelu zbudovaných – *cem evi*. Tyto domy nemají statut posvátného místa a konají se v nich výroční obřady, svatby, kulturní akce, probíhá zde výuka atd. Álevitskou obec tvoří lokální společenství, náboženských obřadů a společenského života obce se účastní muži i ženy. Při obřadech společně tančí, což je pro ortodoxní muslimy nemyslitelné. Obřady *cem* se na venkově konaly většinou v zimě, když nebyly sezonní práce a připadaly na noc ze čtvrtka na pátek. V současnosti probíhají obřady často ve volných dnech, tedy o víkend. Obřad má připomínat mytickou událost, která se udála v době Muhammadově v nadpozemském světě a vypráví o „Shromáždění čtyřiceti“ – *Kırklar Cem-i*.

Příběh o prvním džemu vypráví o tom, co se Muhammadovi přihodilo, když se vracel ze zázračné noční cesty do nebes – *miraç*⁸. Cestu mu prý zastoupil lev? zaútočil na něj, andělský hlas mu však poradil, aby lvu

Obrázek 2. **MaxiCep** **teknoloji** **portali**. Přístupné na: <http://www.maxicep.com/biyografi-bolumu/hz-ali-hayati-biyografisi-124260.html>, stáhnuto 20. 10. 2011.

něco daroval. Muhammad si sundal prsten, který vložil lvu do tlamy, a ten se uklidnil. Potom dospěl do posledního stupně nebes, který je smrtelníku přístupný. Dostalo se mu devadesát tisíc slov, která byla určena celé náboženské obci, a dostal také med, mléko a jablko. Když se vracel z cesty do nebe, uviděl kopulovitou stavbu. Ze zvědavosti zaklepal na dveře. Zevnitř se ozval hlas, který se ptal, kdo je a co potřebuje. Muhammad odpověděl, že je prorok a chce vstoupit dovnitř. Aniž by se dveře otevřely, hlas mu odvětil, aby šel a prorokoval svým věřícím, že oni proroka nepotřebují. Prorok pokračoval v cestě, ale boží hlas mu přikázal, aby se vrátil. Znovu zaklepal na dveře a tentokrát odpověděl, že je Posel boží. Odpověď byla stejná, že posla nepotřebují a mezi sebe nechťejí. Opět boží hlas radí, aby se vrátil a vstoupil dovnitř. Muhammad se vrátil a tentokrát odpověděl, že je prostý člověk. Dveře se otevřely a on spatřil třicet devět osob, které seděly uvnitř. Z toho bylo dvacet dva mužů a sedmáct žen. Posadili ho na místo vedle Alího. V tom si Muhammad všiml, že má Alí na prstě jeho prsten. Zeptal se přítomných, kdo jsou, a odpověď zněla: „My jsme čtyřicet.“ Na to se Muhammad podívil, že napačito jen třicet devět osob a zeptal se, kdo je z nich nejmladší a kdo nejstarší. Odpověď zněla: „Nikdo není mladší ani starší, i ten nejmladší je stejně významný jako ten nejstarší. Každý z nás je čtyřicet, čtyřicet jsme jeden.“ Na to si Alí vyhrnul rukáv a nožem se lehce říznul do ruky a každému ze shromážděných ukanula kapka krve z paže. Alí si ovázal ruku a všem přestala krev téci. V tom

⁸*Mí'rádž* – událost z Koránu, kdy se Muhammad na svém koni Buráqovi vydal na zázračnou noční cestu do Jeruzaléma a dále do nebes.

přišel Salmán Fárisí⁹ a přinesl s sebou z Persie hrozen vína, dali ho Muhammadovi a on z vína vylisoval šťávu, kterou rozdělil mezi muže a ženy sedící ve shromáždění. Společně ho pili, až se opili. Se zvoláním „Ach Bože!“ se začali točit v tanci *sema*¹⁰. Prorok Muhammad se k nim přidal a ve víru tance mu spadl z hlavy turban, který se rozdělil na čtyřicet částí a omotal pasy všech přítomných. Muhammad se zeptal: „Kdo je vaším představeným?“ a oni odpověděli: „Je to Alí.“¹¹

Mýtus o shromáždění čtyřiceti se v některých detailech regionálně liší, ale hlavní příběh a jeho smysl zůstávají neměnné. Álevité jsou heterogenní skupinou, která se opírá především o ústní tradici a písemné prameny, jako jsou životopisy světců – *Velâyet nâme*, legendy o životě světců – *Menâkib nâme* a knihy příkázání sepsané významnými mysliteli – *Buyruk*. Chápání Koránu u álevitů není stejné jako u sunnitů či ší'itů, neberou jeho význam doslova, některá sdělení chápou jako metaforická či symbolická a jiná zas poplatná době a místu zjevení. Na rozdíl od ortodoxních muslimů neuznávají arabštinu jako svatý jazyk. Jazykem álevitských obřadů je národní jazyk daného etnika, které tento směr vyznává. Některé obraty přejaté z islámské věrouky jsou v arabštině, některé ustálené výrazy v perštině a turečtině. O postoji k výlučnosti arabštiny jako liturgického jazyka vypovídají slova písně významného álevitského trubadúra 20. století *Âşika Mahzûnî Şerîfa*: „Bůh snad neumí turecky? Nepromlouvá k vám anglicky či francouzsky?“ *Allah türkçe...* (2012). V minulosti v Osmanské říši nebylo zvykem psát náboženská a filosofická díla v jazyce lidu, perština byla jazykem literárním a arabština byla jazykem nábožensko-právním. V Anatólii byla jazykem lidu turečtina, na Balkáně to byly jazyky různých etnik. Všechny tyto jazyky, byly zapisovány pomocí arabské abecedy, a proto se setkáme například v Bosně se slovanským bosenským jazykem psaným arabským písmem – arabicí.¹² V Anatólii psali turecky své básně lidoví trubadúři zvaní *âşık* nebo *ozan*. Áşykové jsou zpěváci a skladatelé v jedné osobě, kteří se doprovází na *saz*, což je tradiční strunný bordunový nástroj. Hudba, kterou áşykové produkují, je nedílnou součástí álevitských náboženských obřadů – *cem*. Álevité tomuto nástroji říkají „strunný Korán“.

Za Osmanské říše byli álevité pronásledováni a její pád jim přinesl naději na zrovnoprávnění s ostatními věřícími. Vědecký pokrok či rovnoprávnost žen a mužů, které požadovali republikáni, byly vždy přirozenou součástí jejich vyznání. Nemůžeme se proto divit, když vedle sebe v *cem evi* visí obraz Atatürka s obrazem Alího, dvanácti imámů a Hadži Bektáše Veliho (obr. 3). Paradoxem je, že právě Atatürk nechal v rámci sekularizace roku 1925 oficiálně zavřít všechny dervišské konventy, tedy včetně bektášij-

ských, které od roku 1826 sice již oficiálně neexistovaly, v praxi však byla jejich existence tolerována. Přesto, že ostatním vyznáním byla přiznána jistá zákonná práva, Áleví-Bektáší až do 90. let 20. století provozovali své náboženství a obřady tajně (*Áleví-Bektaşî... 2008: 20*). V Turecku probíhají na prvním stupni základních škol hodiny náboženství, kde se muslimské (a tedy i álevitské) děti učí jak se modlit a jsou jim vštěpovány základy ortodoxního islámu. Álevité to považují za diskriminaci a zasazují se o to, aby byli v Turecku uznáni za samostatnou náboženskou menšinu mimo sunnitský islám, stejně jako se tomu již stalo v případě bektášijů v Albánii. V Turecku i v zahraničí se dnes álevité sdružují do spolků, které vydávají vlastní publikace, provozují internetové stránky a fóra, organizují kurzy a výroční slavnosti (obr. 4).

Obrázek 3. **Geçmişten Günümüze Álevî-Bektaşî Kültürü 2009.** Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Obrázek 4. **Álevî Bektaşî Kültür Derneği e. v.** Přístupné na: <http://www.alevi-bektas-herne.de/pages/tr/ana-sayfa.php>, stáhnuto 20. 10. 2011.

Aby zamezili případným konfliktům s ortodoxním islámem, snažili se dříve utajovat detaily týkající se věrouky a náboženských obřadů. Díky tomu také vznikly tajné výrazy, které označují některé, pro sunnity zapovězené věci, jako je třeba alkohol. „Rudý blázen“ – *kızıl deli* je tajný výraz pro víno a o kořalce se mluví jako o „bíle popsané“ – *ak yazılı* (Günşen 2005: 337, 339), zřejmě kvůli vzhledu viněty. O Álevitech-Bektášijích se traduje nepřeborné množství anekdot, které se staly samostatnou kategorií, jako jsou u nás například tzv. židovské vtipy. Často se děj odehrává v mešitě, kam bektáší – přívrženec bektášijské nauky, nějakým omylem zabloudí, často je konfrontován s výrokiem sunnitského duchovního – hodži,

⁹Důležitou roli hraje stejně jako u jiných mystických směrů peršan Salmán al-Fárisí, jeden z druhů Muhammadových.

¹⁰Krouživý tanec znázorňující pohyb vesmírných těles.

¹¹Tento text vychází z několika písemných zdrojů, jde o obecně rozšířenou verzi.

¹²V arabici byla psána literatura souhrnně zvaná alhamijado, která vycházela z derviško-mystické poezie (Dorovský, 2001: 19–20).

na který vtípně reaguje. Témata se točí kolem pití alkoholu, neřazení pŕstů, zlehčovánŕ boží vůle či některých dogmat.

PŘÍKLADY ANEKDOT:

Jednoho dne se jde bektášŕ podřvat do mešity a hodža začíná kázánŕ otázkou: - Existuje takové místo, kde není rozdřlu mezi chudým a bohatým. Kdo vstoupŕ zarmoucen, je rázem šťasten. Srdce každého, kdo tam vstoupŕ, se naplnŕ klidem. Co myslŕte, co je to za místo? Bektášŕ odpovŕ: - No, co by to asi bylo, hospoda! (IFM internet...2011)

Přijde jednou bektášŕ na páteční kázánŕ. Když začne hodža mluvit o tom, jak je špatné pŕt vŕno, nastraží bektášŕ ušŕ a začne poslouchat. Hodža pokračuje: - Ti, kdo pijŕ vŕno, budou na onom svĕte ztrestánŕ a ti, kdo vŕno nepijŕ, budou náležitĕ odměněni. Navŕc každý z nich dostane čtyřicet panen... Ty budou krásné, milĕ... Zato těm, kdo pilŕ vŕno, až budou přecházet přes uzoučký most, bude za každou vypitou láhev zavĕšena jedna na krk! Bektášŕ nevydrží a zeptá se: - Hodžo, ty láhve budou plné nebo prázdnĕ? Hodža se rozlŕtŕ: - Co si myslŕš, ty kacŕři, že je snad onen svĕt nějaká hospoda, aby tam byly plné láhve? Bektášŕ se zamyslŕ a povŕdá: - Dobře hodžo, a ty si myslŕš, že je onen svĕt nějaký nevěstinec, že tam dostane každý čtyřicet panen? (Fikra masası...2011)

Jednoho dne o ramadánŕ se jeden bektášŕ sklánŕ nad pramenem vody a pije, když to uvidŕ človĕk, který jde okolo, obořŕ se na něj: - Ty nestydo, co to děláš? Ty piješ vodu o ramadánŕ? Bektášŕ odpovŕ: - A kdo to asi vidŕ? - I kdyby to nikdo nevidĕl, Bůh to jistĕ vidŕ. Povŕdá človĕk. - A kde je, že mĕ vidŕ? - Bůh je v sedmĕm stupni nebes. - Jak by mĕ mohl Bůh vidĕt z takové výšky? A i kdyby mĕ odtamtud vidĕl, bude si myslet, že jsem prase. (2005: 297–298)

Jednou se ubytujŕ na noc u jednoho bohatého pána bektášŕ a hodža. Ráno se jich pán ptá, proč k němu přŕšli. Oni na to, že jsou v nouzi a potřebujŕ penŕze. Nejdřŕve se pán zeptá hodži, kolik penĕz potřebuje. Ten žádá pĕt lir. Potom se zeptá bektášŕho, kolik potřebuje on. Bektášŕ nevŕ pŕesně kolik, řekne jen, že pije kořalku a kouřŕ hašŕš. Dostane od pána patnácet lir. Když to vidŕ hodža, podivŕ se: - Jak to, že jsi dal tomu kacŕřŕ vŕc než mnĕ? A pán odpovŕ: - Hodžo, dal jsem ti, kolik jsi potřeboval, a on potřeboval pŕávĕ tolik, tak jsem mu to dal. Každĕmu dle jeho potřeby... (Çıblak 2005: 297–298)

Jednou vlezl do mešity osel, hodža se ho snažil vyprovodit ven a pŕi tom ho tloukl. Vtom ŕel kolem jeden bektášŕjský stařĕšina a ptá se hodži: - Pročpak bŕješ toho osla? Hodža na to: - Přŕšel si a vlezl do mešity. Bektášŕ osla omlouvá: - Hodžo, je to jen zvířĕ, jakpak by mohlo mŕt rozum? Spletlo se a vlezlo do mešity. Podŕvej na mĕ, já tam nelezu nikdy! (IFM internet...2011)

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] *Alevi-Bektaşı İnancının Esaslar?*. 2008. DABF. Danimarka: Danimarka Alevi Birlikleri Federasyonu.
- [2] *Allah türkçe bilmiyor mu?* Přŕstupné na: <http://www.itusozluk.com/goster.php>, stáhnuto 10. 03. 2012.
- [3] ÇIBLAK, N. 2005. *Mersin Tahtacıları*. Ankara: Halkbilimi Arařtırmaları.
- [4] DAŞÇIOĞLU, K. 2005. Yeniçeri Ocagı ve Bektaşı Zaviyelerinin Kapatılması. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Arařtırma Dergisi* 34: 307–314.
- [5] DOROVSKÝ, I. 2001. *Slovník balkánských spisovatelů*. Praha: Libri.
- [6] GÜNŞEN, A. 2005. *Gizli dil açısından Alevilik-Bektaşilik erkan ve dezimlerine bir bakış*. Přŕstupné na: <http://www.turkishstudies.net/>, stáhnuto 19. 10. 2011.
- [7] *Fikra masası*. Přŕstupné na: <http://www.fikramasası.com/>, stáhnuto 19. 10. 2011.
- [8] *IFM internet fikra merkezi*. Přŕstupné na: <http://www.fikra.gen.tr/index.php>, stáhnuto 19. 10. 2011.
- [9] KREISER, K., NEUMANN CH. K. 2010. *Dějiny Turecka*. Praha: Nakladatelství Lidových novin.
- [10] KROPÁČEK, L. 2008. *Súfismus*. Praha: Vyšehrad.
- [11] MÉLIKOFF, I. 1999. Bektaşilik/Kızılbaşlık: Tarihsel Bölünme ve sonuçları, in: *Alevi kimliği*. Ed. T. Olsson a E. Özdalga a C. Randvere. Istanbul: T. C. Tarih Vakfı yayımları.
- [12] *Ne kadar Alevi var?*. Přŕstupné na: <http://www.turkmensitesi.com/531.html>, stáhnuto 20. 10. 2011.
- [13] SAVAŞ, S. 2009. Osmanlılar ve Aleviler. in: *Geçmişten Günümüze Alevî-Bektaşî Kültürü*, Ankara: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.